

19. Stojby. Gårdsby sn. Norrvidinge hd.

Pl. XIV: 3, XV: 1.

Litteratur: Wallman: teckning i LfB och i A. T. A.; L. 1279; Vistrand: teckning i A. T. A. den ¹⁰/s 1881 och i N. Sm. Ark.; Ihrfors: Smol. sacra III s. 297.

Teckningen i LfB. är ej signerad men härrör otvivelaktigt från Wallman. Samma teckning ligger i fascikeln Runskrifter i A. T. A.

Vid Söragården i Stojby i en åker norr om den allé, som leder upp till manbyggnaden, står denna runsten med inskriften vänd mot norr. I L. kallas platsen »Runelyckan». Stenen är 2,07 m. hög och 45 cm. bred. Runorna, som äro 11 cm. höga, äro tydliga och stå ordnade i en randslinga.

På Stojby ägor finnes ett stort gravröse¹, och man kan antaga, att gravfält funnits i byn på grund av de lösa fynd, som gjorts där.²

Inskriften lyder:

purluf · raispi · stain · pana · eftir · ala · auk · etu · hialbi · kup · aut · þaira

1 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Över 3 r:s huvudstav går en djup och ganska vid snedfåra, liknande en n-bistav. Den är emellertid av naturen. 22 e är tydligt stunget. Efter 47 t är inskriftsytan skrovlig och avsmalnande nedåt, emedan vid högra kanten ett stycke stötts av, innan runorna ristades. Hos Vistrand är 47 t den sista runan. Efter 51 a synes en liten grop, som liknar skiljetecknen i det föregående men är mycket grundare. Den kan vara av naturen. 52 a står ej på den plats, där man väntar det, omedelbart efter a, emedan den yta, varpå det skulle ha anbragts, efter a smalnar ytterligare. Det har i stället ristats ett stycke längre åt vänster in på stenen. Läsningen är fullt säker, fastän runan delvis är så otydlig, att ingen av de äldre undersökarna har sett den. Bäst synes övre delen av huvudstaven och bistavens vänstra hälft.

1—6 **purluf** är det fsv. kvinnonamnet *þorlof*. I Berga sn, Sunnerbo hd, finnes ett *thorlouetorp* DS 2610 år 1327, nu *Torlarp*. I Norge finnes *þollof*. Freudenthal anför *Torlaff* från Lojo år 1382.³

18—21 **pana** se s. 42!

27—29 **ala** är ack. av *Alli* eller *Áli*, fsv. mansnamn. **ali**, **ala** är ej ovanligt på runstenar från skilda delar av Sverige. Glavendrupstenens **ala** uppfattas av Wimmer som ack. av *Alli*.⁴ *Alle* är ett östnord. namn, som förekommer i fsv. och fda. diplom. Det har även lånats till England. De småländska ortnamnen *Allamåla*⁵, by i Virestads sn, och *Allathorph* in Werendia situata DS 1972 år 1314 innehålla sannolikt detta namn. Något västnord. *Alli* finnes ej, men det antages vara första leden i gårdsnamnen *Allestad*, *Alleby*, *Alleröd*.⁶ *Áli* är känt från såväl västnord. som östnord. område.

33—35 **etu** är ack. av fsv. *Ætta*, som är känt från Finland, *hustru Ætta* DS ns nr 572 år 1405, och även förekommer i Skåne, *Ættu. Sororis nostre*, Necr. Lund. s. 62, *mulieri ætta nomine in vintroge*, DS 4111 år 1346.

45—47 **aut** se s. 51.

¹ Kjellmark: Kronob. läns fornl. s. 8.

² Enl. meddelande av fil. kand. S. Rothman.

³ Nyländska mans- och kvinnonamn s. 53.

⁴ D. R. III: 8 (vol. II).

⁵ Ödeen s. 2.

⁶ Lind: Dopn. jämte Suppl., M. Olsen: Stedsnavnestudier s. 8.

Transkription:

*þorleif reisti stein þenna eptir *Alla (~Ála) ok *Ettu. Hiálpi Guð gndu þeirra.*

Översättning:

Torlov reste denna sten efter Alle (~Åle) och Ätta. Hjälpe Gud deras ande!

20. Rottnekvarn. Söraby sn. Norrvidinge hd.

Fig. 11.

Litteratur: B. 1007; L. 1280; Gahm-Persson: Archivum Smolandicum V (S. 75); Peringskiöld: Mon. VIII; Bugge i V. H. A. A:s Månadsblad 1877 s. 535 och i Runverser s. 249 ff.

Rottnekvarnstenen, som är försvunnen, är känd genom teckningen i Bautil, signerad U. C., d. v. s. Ulf Christophersson; där saknas emellertid med all sannolikhet många runor och andra äro troligen fellästa. Någon annan originalläsning finnes antagligen ej. Ennes (Fm 61) återger B:s läsning, Stephens (O. N. R. M. IV s. 87) har ej heller någon originalläsning. I LfB. representeras stenen genom B:s teckning. I L., där den är omnämnd, meddelas ingen text.

Rottnekvarn, där stenen har stått, ligger vid den lilla å, som förbinder Helgasjön och Innaren, helt nära den sistnämnda sjön.¹

År 1667 stod stenen ännu upprätt enl. kyrkoherden Nicolaus Magnis berättelse om pastoratets antikviteter², och i slutet av 1600-talet utfördes den teckning, som med tiden kom in i B. Då var stenen ännu hel, fast vittring hade förstört många runor, men i Peringskiölds Mon. VIII, där samma träsnitt som i Bautil är infört, kallas den »en sönderslat sten». L. talar om den i presensform: »Stenen har nu blott en och annan tydlig runa».

Nu är den spårlöst försvunnen. När Bugge som resestipendiat besökte Rottnekvarn år 1876, sökte han den förgäves, och den äldste mannen på platsen visste inget om den.³ Friberg erhöi i brev av den ²³/7 1886 från gårdens ägare som svar på sina efterfrågningar endast meddelanden om resultatlöst sökande⁴, och mina försök att återfinna den ha haft lika liten framgång. Ej heller finnes någon muntlig tradition, som bevarat minnet av en runsten vid Rottnekvarn.

Runorna ha enl. B:s teckning varit fördelade på tre vertikala rader, av vilka den längst till höger befintliga synes ha stått på en kantsida. I denna rad fattas troligen många runor, och de som finnas kvar, äro mycket otydliga och fragmentariska. Av de två övriga raderna har den längst till vänster befintliga också varit ganska förstörd av vittring. I den andra voro runorna något bättre bevarade, när stenen

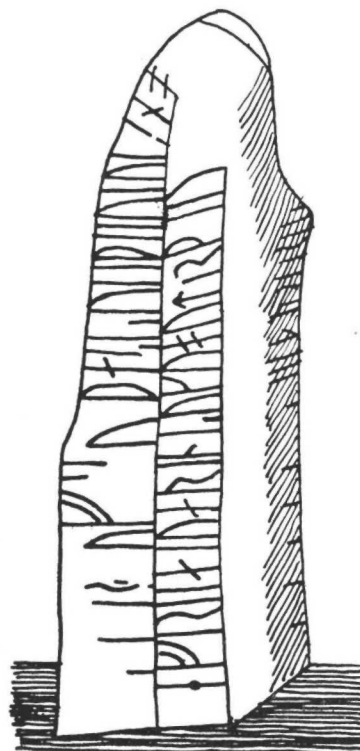

Fig. 11. Sm. 20. Rottnekvarn.
Efter B. 1007.

¹ I B. och andra källor, som citera detta arbete, kallas socknen felaktigt Gårdsby. Dess nuvarande namn är Söraby, och den bildades genom sammanslagning av Norra och Södra Rottne 1779. Se Rosengren: Ny Smålands beskrivning II (Norrvidinge) s. 1. Gårdsby är dess grannsocken.

² I original(!) i Gahm-Perssons Archivum Smolandicum (S. 75).

³ V. H. A. A:s Månadsblad 1877 s. 535.

⁴ N. Sm. Ark.